

Proje Tanıtımı/Project Promotion **“Düşmanlıktan Kalıcı Dostluğa: Türk ve Anzak Askerlerinin** **Günlüklerinden Kültürel Yansımalar”**

Azer Banu KEMALOĞLU*

Yüzüncü yıl dönümü olan 2015 senesine yaklaştığımız şu günlerde Çanakkale Savaşları'nın önemi, gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında artmaktadır. Türk ve dünya tarihi açısından bir dönüm noktası sayılabilecek olan Çanakkale Savaşları, günümüzde hâlâ ortaya çıkarılmamış birçok yönüyle bu savaşa katılan devletlerin ve akademisyenlerin nezdinde önemini korumaktadır. Üniversitemizin Türkiye’de üstlendiği tarihi ve coğrafi misyonu gereği, 1915’te aynı cephede savaşmış ANZAK ve Türk askerlerini yeniden hatırlamak ve hatırlatmak bizim görevimizdir. Farklı kültürlerden gelmiş, karşılıklı savaşmış ancak dost olabilmeyi de başarabilmiş askerlerin bu aşamaya nasıl geldiklerini araştırmaya yönelik çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. TÜBİTAK-SOBAG’ın desteği ile 15.10.2013 tarihinde başlayan “*Düşmanlıktan Kalıcı Dostluğa: Türk ve Anzak Askerlerinin Günlüklerinden Kültürel Yansımalar*” başlıklı proje ile Mehmetçik’in yanında dünyanın öbür ucundan gelerek Gelibolu’da savaşan ve burada sonsuz istirahatlarına çekilen Avustralyalı ve Yeni Zelandalı (ANZAK) askerlerin de anılması ve savaşın gizli kalmış yönlerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşabilmek için üç ülkenin askerlerinin günlükleri ve anıları üzerinde çalışılacak ve bugüne kadar komutan ve generallerin anılarıyla elde edilen standart tarih söylemlerinden ziyade, askerlerin birbirileri ile ilgili gözlem ve deneyimleri, kültür araştırmaları bağlamında incelenecektir. Farklı ırk, kültür ve geçmişe sahip iki düşman tarafın savaşın acımasız koşullarında ve geçen zaman sürecinde birbirlerine yaklaşımlarındaki köklü değişiklikler araştırılacaktır. Yürütülecek bu çalışma ile ayrıca, Çanakkale Savaşları sonrası gerek Avustralya, gerek Yeni Zelanda’da oluşan ulusal kimlik farkındalığına daha güçlü ışık tutan verilere ulaşılabilecektir.

Bugüne kadar yazılmış tarih kitapları, temelde standart bir tarih söyleminden yola çıkmaktadır ve özellikle askeri bilgilerle sınırlıdır. Bu proje ile Çanakkale Onse-

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, azerbanu@gmail.com.

kız Mart Üniversitesi'nin Avustralya ve Yeni Zelanda üniversitelerinde görev yapan akademisyenlerin desteği ve katkılarını da alarak Çanakkale Savaşının bilinmeyen yönlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Buna ek olarak Çanakkale'de savaşan askerleri farklı bir açıdan - özellikle askeri zafer kazanmak için odaklanmış bir figürden ziyâde, düşmanına daha farklı gözle bakabilen ve onu anlamaya çalışan bir insan olarak- görebilmek ve bunu aktarabilmek hedeflenmiştir. Daha taslak aşamasında bile önemli dünya televizyonlarının (BBC, ABC televizyonları) ilgisini çekmeyi başaran Çanakkale merkezli bu proje, Avustralya ve Yeni Zelanda ayağı ile uluslararası bir boyut kazanmıştır.

Proje süresince elde edilen bulgu ve verilerin uluslararası kongrelerde paylaşılması planlanmaktadır. Mayıs 2015'te Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Avustralya'nın Monash Üniversitesi'nin ortaklaşa düzenledikleri "ANZAK ve Mehmetçigi Hatırlamak" temalı kongreye proje araştırmacıları katılarak projeyi tanıtacaklardır. Ayrıca proje sırasında elde edilen veri, belge ve bulgular kongre esnasında yapılacak bir sergi ile de kamuoyuna sunulacaktır. Sergi, broşür olarak da basılacak ve Türkiye ile yurtdışındaki ilgili kurumlara dağıtımı yapılacaktır. Sergi ve sunulan bildirimler proje sonunda basılacak İngilizce ve Türkçe kitapların tanıtımı açısından da çok önemlidir. Proje sonunda yayınlanacak kitaplar vasıtasıyla araştırma veri ve bulguları Gelibolu Savaşına katılan tüm halkların okuyucularına ulaştırılacaktır. Proje öncesi yapılan arşiv çalışmalarında Avustralya'nın çeşitli araştırma merkezleri ve kütüphanelerinde bulunan Türk tarafına ait günlük, Kur'an-ı Kerim ve dua kitaplarının da ülkemize getirilmesi en önemli hedeflerimiz arasındadır. Bu değerlerin ülkemize kazandırılması projenin hem kapsamını hem de amacını oluşturmaktadır.

Proje bugüne kadar basılmamış el yazması günlükleri, gerektiğinde de şehit ve gazi yakınlarının atalarından duydukları ve bizlere aktaracakları savaş anılarını kapsamaktadır. Bu günlüklerde ve anlatılarda düşman kimliğinden sıyrılıp dost kalmayı başaramamış üç toplumun insanların savaş sırasında hangi aşamalardan geçtikleri, karşılıklı olarak neler yaşadıkları, özellikle ateşkes sırasında yemek ve içecekler dâhil olmak üzere yapılan paylaşımlar ve yaşanan diyaloglar bu projenin konusunu teşkil edecektir. Bu bilgiler savaş arkeolojisi çalışmalarıyla da teyit edilecektir. Aynı zamanda 'kimlik', 'ötekilik', 'önyargılık', 'ırk ve kültür solipsizmi', 'emperyalist ve sömürgeci anlayış' ve 'hegemonya' kavramlarına örnek teşkil eden bütün kişisel detaylar proje kapsamındadır. Projenin konusu disiplinler arası ve uluslararası bir çalışmayı gerekli kıldığından projede farklı disiplinlerde görev yapan akademisyenler yer alacaktır.

Projede görev alacak araştırmacıların ve bursiyerlerin isimleri ve görev yerleri şöyledir:

Proje yürütücüsü:

- Yrd. Doç. Dr. Azer Banu KEMALOĞLU (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı)

Araştırmacılar:

- Prof. Dr. Prof. Dr. Himmet UMUNÇ (Başkent Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü)
- Doç. Dr. Ömer ÇAKIR (Çankırı Karatekin Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)
- Doç. Dr. Reyhan KÖRPE (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü)
- Doç. Dr. Muhammet ERAT (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü)
- Doç. Dr. Mehmet Ali ÇELİKEL (Pamukkale Üniversitesi Batı Dilleri Bölümü)
- Yrd. Doç. Dr. Dilek KANTAR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü)
- Yrd. Doç. Dr. Lokman ERDEMİR (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tarih Bölümü)
- Yrd. Doç. Dr. Alev KARADUMAN (Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü)

Bursiyerler:

- Nurcan ŞEN (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avustralya ve Pasifik Araştırmaları Yüksek Lisans Programı)
- Pınar ANDAÇ (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı)

Yurtdışı Danışmanlar:

- Prof. Bruce Scates (Monash Üniversitesi, Tarih Bölümü)
- Prof. Raelene Frances (Monash Üniversitesi, Tarih Bölümü)
- Prof. Claire Woods (UniSA, Yabancı Diller ve Edebiyatlar Bölümü)
- Dr. Sharon Mascall-Dare (UniSA, Gazetecilik Bölümü)
- Dr. Nathan Wise (New England Üniversitesi, Sosyal Bilimler)